

TYT TARİH · ÜNİTE 7 / 7 · MİLLÎ MÜCADELE VE ATATÜRK DÖNEMİ

İnkılaplar ve İlkeler: TYT Hap Bilgi

ÖSYM TYT'de tarihin 5. sorusunu dört kez inkılaplardan ve Atatürk ilkelerinden sordu: saltanatın kaldırılması, Tevhid-i Tedrisat, milliyetçilik ve eğitim.

İlke sorularında parça Atatürk'ün bir sözü; cevap sözde açıkça olanı seçmek, söze yakıştırılan ama orada olmayan anlamı elemek. Notlar inkılapları alanlarına göre, ilkeleri anahtar sözcükleriyle veriyor.

Bu ünite

4 çıkmış soru (2018-2026)

bu bloktan yılda ~2 soru

4 ÖSYM tuzağı

① ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

4 sorunun 2'si tek konudan geldi: İnkılaplar.

İnkılaplar ■■ 2 soru

2018/5 Ortak eğitim: Tevhid-i Tedrisat 2024/5 Lozan öncesi saltanatın kaldırılması

Atatürk ilkeleri ve düşüncesi ■■ 2 soru

2019/5 Atatürk milliyetçiliği 2022/5 1 Mart 1922: eğitim programı

Sorular ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıklarından (Sosyal Bilimler testi). Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; notlarda **TYT 2025/4** gibi bir damgayla, sorulduğu yıl ve numarasıyla işaretli. Numarayla soruyu kitapçıkta bulabilirsiniz.

② Siyasi Alanda İnkılaplar

Saltanattan Cumhuriyet'e

1 Kasım 1922 • Saltanat kaldırıldı: Lozan'a iki hükûmetin çağrılmasına karşı.

1922

TYT 2024/5

13 Ekim 1923 • Ankara başkent oldu.

1923

29 Ekim 1923 • Cumhuriyet ilan edildi.

1923

3 Mart 1924 • Halifelik kaldırıldı; Tevhid-i Tedrisat kabul edildi. TYT 2018/5

20 Nisan • 1924 Anayasası.
1924

1924 ve • Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Cumhuriyet Fırkası: çok
1930 partili hayat denemeleri.

1930-1934 • Kadınlara önce belediye, sonra milletvekili seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı.

1937 • Laiklik anayasaya girdi.

Saltanat neden Lozan'dan önce kalktı?

- Mudanya'yı sadece TBMM imzalamıştı; İtilaf Devletleri Lozan'a İstanbul Hükûmetini de çağırırdı. Refet Paşa'nın dediği gibi Türkiye'yi tek meşru hükûmet olarak TBMM temsil edecekti: TBMM **saltanatı kaldırdı** (1 Kasım 1922). **TYT 2024/5**
- Halifelik ise 3 Mart 1924'te, Cumhuriyet'ten sonra kaldırıldı; Takrir-i Sükûn Kanunu 1925'te Şeyh Said isyanı üzerine çıkarıldı.

③ Eğitim, Hukuk, Toplum ve Ekonomi

Eğitim ve kültür

İNKILAP	NE GETİRDİ?
Tevhid-i Tedrisat (3 Mart 1924)	Bütün okullar Maarif Vekâletine (eğitim bakanlığı) bağlandı, eğitim birleşti; II. Meşrutiyet'te sonuç alınamayan ortak eğitim hedefi gerçekleşti TYT 2018/5
Harf İnkılabı (1 Kasım 1928)	Latin kökenli yeni Türk alfabesi; okuma yazma için Millet Mektepleri
Türk Tarih Kurumu (1931), Türk Dil Kurumu (1932)	Tarih ve dil üzerine bilimsel çalışmalar
Üniversite reformu (1933)	Darülfünun kapatıldı, İstanbul Üniversitesi kuruldu

Hukuk, toplum ve ekonomi

İNKILAP	NE GETİRDİ?
Türk Medeni Kanunu (1926)	Hukuk birliği; tek eşlilik, kadın-erkek eşitliği, resmî nikâh
Şapka, tekke ve zaviyeler (1925)	Kılık kıyafette çağdaşlaşma; tekke ve türbeler kapatıldı
Takvim, saat, ölçü (1925-1931)	Uluslararası takvim, saat ve metre sistemi

İNKILAP

NE GETİRDİ?

Soyadı Kanunu (1934)

Lakap ve unvanlar kalktı; Mustafa Kemal'e Atatürk soyadı verildi

İzmir İktisat Kongresi (Şubat 1923)

Millî ekonominin ilkeleri; aşar 1925'te kaldırıldı

Devletçilik ve plan (1930'lar)

Dünya bunalımından sonra I. Beş Yıllık Sanayi Planı (1934)

④ Atatürk İlkeleri

Altı ilke ve anahtar sözcükleri

İLKE

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Cumhuriyetçilik

Millî egemenlik, seçim, meclis, hesap verebilir yönetim

Milliyetçilik

Birleştirici, akla ve bilime dayalı; başka milletlere düşmanlık yok, insan ve millet onuruna saygı

TYT 2019/5

Halkçılık

Kanun önünde eşitlik, sınıf ve ayrıcalık reddi, toplumun yararı

Devletçilik

Özel girişimin yetmediği alanda devletin ekonomide öncülüğü

Laiklik

Din ve devlet işlerinin ayrılması, din ve vicdan özgürlüğü, akıl ve bilim

İnkılapçılık

Çağdaşlaşmanın sürekliliği, yapılan inkılapların korunması

ÖSYM'nin ilke soruları

- Atatürk "biz iş birliği eden bütün milletlere hürmet ederiz, milliyetçiliğimiz bencil ve mağrur değildir" dedi: başka milletlerin düşmanlığına dayanmaz, insan ve millet onuruna değer verir. **Türk milletini üstün tutmaz.** TYT 2019/5
- 1 Mart 1922'de Mustafa Kemal eğitimin milletin durumuna, toplumun ihtiyaçlarına, çevrenin şartlarına ve yüzyılın gereklerine uygun olmasını istedi: eğitim **millî, toplumun ihtiyacına uygun ve çağdaş** olmalıdır; üç öncül de doğru. TYT 2022/5
- Bütünleyici ilkeler: millî egemenlik, millî bağımsızlık, millî birlik ve beraberlik, yurttta sulh cihanda sulh, çağdaşlaşma, bilimsellik ve akılcılık, insan ve insanlık sevgisi.

5) ÖSYM'nin Kalıbı

ÖSYM'nin dört sorusu

SORU	KİLİT NOKTA
Mesrutiyetin ortak eğitim girişimi	Cumhuriyet'te Tevhid-i Tedrisat ile başarıldı. TYT 2018/5
Milliyetçilik (I-II-III)	I ve II; Türk milletini üstün tutmaz. TYT 2019/5
Eğitim programı (I-II-III)	I, II ve III: millî, toplumsal ihtiyaca uygun, çağdaş. TYT 2022/5
Lozan öncesi TBMM kararı	Saltanatın kaldırılması. TYT 2024/5

6) ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- Ortak eğitim hedefi Tevhid-i Tedrisat'la başarıldı; harf inkılabı ya da Millet Mektepleriyle değil. TYT 2018/5
- Atatürk milliyetçiliği Türk milletini başka milletlerden üstün tutmaz. TYT 2019/5
- 1 Mart 1922 konuşmasında eğitimin üç niteliği de var: millî, toplumun ihtiyacına uygun ve çağdaş. TYT 2022/5
- Lozan öncesi TBMM'nin kararı saltanatın kaldırılmasıydı; halifelik 1924'te kaldırıldı. TYT 2024/5

7) Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

- Saltanat Cumhuriyet'in ilanından önce kaldırıldı. ☐ D ☐ Y
- Halifelik 1922'de kaldırıldı. ☐ D ☐ Y
- Tevhid-i Tedrisat ile eğitim ve öğretim birleştirildi. ☐ D ☐ Y
- Türk Medeni Kanunu 1926'da kabul edildi. ☐ D ☐ Y
- Kadınlar milletvekili seçme ve seçilme hakkını 1930'da aldı. ☐ D ☐ Y
- Atatürk milliyetçiliği başka milletlere düşmanlığa dayanır. ☐ D ☐ Y
- Devletçilik ekonomide devletin öncülüğüdür. ☐ D ☐ Y

8. Laiklik 1937'de anayasaya girdi.

☐ D ☐ Y

9. Harf İnkılabı 1928'de yapıldı.

☐ D ☐ Y

10. İzmir İktisat Kongresi Lozan Antlaşması'ndan sonra toplandı.

☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. D 1 Kasım 1922; Cumhuriyet 29 Ekim 1923.

2. Y Halifelik 3 Mart 1924'te kaldırıldı.

3. D Bütün okullar Maarif Vekâletine bağlandı.

4. D Hukuk birliği sağlandı.

5. Y 1930 belediye seçimleri; milletvekilliği 1934.

6. Y İş birliği eden milletlere saygıya dayanır.

7. D Özel girişimin yetmediği alanlarda.

8. D Altı ilke 1937'de anayasaya eklendi.

9. D Ardından Millet Mektepleri açıldı.

10. Y Şubat 1923'te, Lozan görüşmelerinin kesildiği arada toplandı; barış Temmuz'da imzalandı.

Kaynak: Test yapısı: ÖSYM 2026-YKS Kılavuzu, Tablo 1A. Sorular ve cevaplar: ÖSYM'nin yayımladığı 2018-2026 TYT soru kitapçıkları (Sosyal Bilimler testi).